

El procés judicial per la fabricació de moneda a Cervera durant la Guerra dels Segadors, encara una incògnita

JOSEP M.ª LLOBET I PORTELLA

1. LA PRIMERA NOTÍCIA

L'historiador de la numismàtica catalana Botet i Sisó, al començament d'aquest segle, donà la notícia que el 20 de març de 1646 van ser absolts els paers i Consell de la vila de Cervera i els particulars Miquel Perelló, Francesc Perelló i Joan Perelló, argenters, Josep Corell, ferrer, Jaume Calderó, corredor, i tota la resta de persones acusades d'haver fabricat, per compte de la dita vila, peces de cinc rals, de cinc sous i altres menes de moneda.¹

Manifestà que aquell procés o bé va tenir relació amb una informació portada a terme a la vila d'Igualada, el 20 d'abril de 1645, per ordre del virrei Enric de Lorena, sobre les monedes encunyades a la dita població des de l'any 1641 fins al 1644, les quals eren transportades a Cervera per pagar els soldats,² o bé va ser degut al fet hipotètic que Cervera encunyés moneda de plata amb data endarrerida després de l'ordre prohibint la seva fabricació.³

1. BOTET Y SISÓ, Joaquim, *Les monedes catalanes*, vol. III, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1911, p. 101.

2. BOTET, *Les monedes catalanes*, vol. III, p. 101. Sobre la informació: SALAT, Josef, *Tratado de las monedas labradas en el Principado de Cataluña*, Barcelona, Antonio Brusil, 1818, vol. I, pp. 169-170; vol. II, pp. 112-115.

3. BOTET, *Les monedes catalanes*, vol. III, p. 189.

2. ESTAT ACTUAL DE LA RECERCA

A diferència d'altres aspectes de la numismàtica cerverina reltiva a la guerra dels Segadors, en els quals, en pocs anys, s'hi ha fet grans progressos,⁴ sobre el procés que conduí a l'absolució dels paers, Consell i determinats particulars de Cervera, no en sabem gran cosa més del que en coneixia Botet i Sisó quan va donar la notícia.

Pel que fa als lligams que hi pogués haver entre les autoritats cerverines i la vila d'Igualada, en relació amb les encunyacions monetàries, no hi podem dir res de nou.

Quant a la fabricació de moneda cerverina de plata amb data endarrerida, no en tenim constància ni a través del registre que es portava a la seca, el qual indica que l'encunyació de l'esmentada moneda només va durar des del 25 de juny de 1641 fins al 10 de març de 1642,⁵ o sigui abans de les ordres prohibitòries de la fabricació de moneda, les quals es donaren a conèixer a partir de l'11 de març de 1642,⁶ ni mitjançant informació indirecta com la que sembla assenyalar que les encunyacions de moneda de coure duraren fins al mes de setembre de 1643.⁷

3. LES PERSONES ABSOLTES

Al document absolutori, es fa menció de Miquel Perelló, Francesc Perelló i Joan Perelló, argenters, Josep Corell, ferrer, i Jaume Calderó, corredor.

Francesc Perelló era l'encarregat de fabricar la moneda de plata al començament de les encunyacions,⁸ més tard s'hi va afegir Miquel Perelló.⁹ Un tal Francesc Perelló també consta, l'any 1641, com a conseller de la Paeria pel quarter de Montserè, prohóm del rec Nou, pesador de la farina i cordoner de la bandera dels vots.¹⁰

El ferrer Josep Corell, l'any 1654, era propietari d'una casa a la plaça del Portal Nou i posseïa diverses peces de terra. Els seus béns, dit any, foren avaluats en 250 lliures.¹¹

4. BALAGUER, Anna M., «Nou tipus de diner de Cervera de la Guerra dels Segadors al Gabinet Numismàtic de Catalunya», *II Simposi Numismàtic de Barcelona*, Barcelona, Asociación Numismática Española, 1980, pp. 87-90; Id., «Diner inèdit de Cervera de la Guerra dels Segadors», *III Simposi Numismàtic de Barcelona*, Barcelona, Asociación Numismática Española (en premsa); LLOBET I PORTELLA, Josep M.^a, «Les monedes i pallofes de Cervera», *Acta Numismàtica*, III (1973), pp. 209-242; Id., «Nova aportació sobre les monedes i pallofes de Cervera», *Acta Numismàtica*, VI (1976), pp. 221-230; Id., «Registre de la moneda de plata encunyada a la seca de Cervera durant la Guerra dels Segadors», *Acta Numismàtica*, X (1980), pp. 147-155; Id., «El diner cerverí de 1624, una moneda dubtosa», *II Simposi Numismàtic de Barcelona*, Barcelona, Asociación Numismática Española, 1980, pp. 83-85; Id., «L'expedient de l'autorització d'encunyació de moneda a Cervera durant la guerra dels Segadors», *III Simposi Numismàtic de Barcelona*, Barcelona, Asociación Numismática Española (en premsa).

5. LLOBET, *Registre de la moneda de plata...*, p. 150.

6. BOTET, *Les monedes catalanes*, vol. III, p. 91.

7. LLOBET, *Les monedes i pallofes de Cervera*, p. 223.

8. Arxiu Històric Comarcal de Cervera, Fons Municipal, *Quadern de comptes de la moneda de plata*, f. 2.

9. AHCC, FM, *Quadern de comptes...*, f. 16 v.

10. AHCC, FM, *Consells*, 1641, ff. 6-12.

11. AHCC, FM, *Manifest*, 1654, f. 12 v. (Framenors.)

En un escrit del 26 de desembre de 1640, és esmentat, com a testimoni, Jaume Calderó, verguer de la Paeria.¹² Hi ha constància que continuà ocupant aquest càrrec de verguer almenys fins a l'any 1652.¹³

4. CONCLUSIONS

Poca cosa hem pogut afegir a les dades facilitades per Botet i Sisó sobre el procés als paers, Consell i determinats particulars de Cervera, malgrat haver transcorregut tres quarts de segle des que l'il·lustre numismàtic donà la notícia.

En la present ocasió, l'Arxiu de Cervera no s'ha mostrat generós davant la nostra recerca i caldrà, possiblement, sortir d'aquest marc local si es desitja avançar en el coneixement d'aquell procés.

Aquesta vegada la nostra aportació no ha pogut anar més enllà d'oferir la transcripció del document absolutori,¹⁴ que es troba a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, el qual Botet i Sisó només cita i comenta, sense copiar-lo, en el seu important estudi sobre la moneda catalana.

APÈNDIX

Universitatis et Consilium villae de Cervera.

Lo comte de Harcourt, lochtinent y capità general.

Per justes y rahoables causes nostrum ànimo movents y per haver-nos-ho supplicat lo syndich de la vila de Cervera, a la qual per los serveys fets a sa magestat ara nós desijam fer mercè, de nostra certa sciència, deliberadament y consulta, usant de la facultat real, graciosament remetem, perdonam, absolem, diffinim y relaxam a la universitat, pahers y Consell de la dita vila de Cervera y a Miquel Perelló, Francesc Perelló y Joan Perelló, argenters, Joseph Corell, ferrer, y Jaume Calderó, corredor, tots de la dita vila de Cervera, y a altres qualsevol persones fabricants per compte de dita universitat delats e inculpats de haver fabricat moneda, ço és reals de sinch y de sinch sous y altres spècies de moneda. Axí que en ningun temps, de dit crim o delicte ni per rahó de aquell, pugan ésser presos, detenguts, arrestats, vexats, molestats ni en qualsevol manera inquietats ni en juiy aportats ni en pena alguna condemnats, punits o executats, ans bé, de dit crim y delicte sian lliberos, quitis, rēmesos y perdonats e perpètuament absolts y definitis. Al fisch real sobre assò silenci perpètuu imposant, cancellam també y annullam, y per cancellada y anulhada haver volem y declaram ab sèrie y tenor de la present, lo procés y enquesta contra los sobredits y qualsevols d'ells per rahó de dit crim y delicte en la règia cort feta. De tal manera que de assí avant no

12. AHCC, FM, *Consells*, 1641, f. 12 v.

13. AHCC, FM, *Actes i Negocis*, 1642-1665.

14. El publiquem a l'Apèndix. Les fotocòpies del registre ens han estat facilitades per l'arxivera Sta. Francina Solsona, a la qual agraïm el servei.

tinga alguna força, firmesa y valor, levant a tots y qualsevol officials reals y altres tota potestat de fer lo contrari sots decret de nullitat. Manant a tots y sengles veguers, balles, sotsveguers, sotsballes y altres qualsevol officials, així reals com de barons y majors com menors, que la present remissió graciosa a la dita universitat, pahers y Consell de la dita vila de Cervera, als dits Miquel Perelló, Francesc Perelló y Joan Perelló, argenters, Josep Correll, ferrer, y Jaume Calderó, corredor, tots de la dita vila de Cervera, y a altres qualsevol persones fabricants per compte de dita universitat, tingan, guarden y observen, tenir, guardar y observar fassen, y contra no vingan en manera alguna si la gràcia de sa magestat tenen chara y la pena de sinch-centes lliures barceloneses, als cófrens reals applicadores y dels béns dels contrafahents irremissiblement exhigidores, desijen no incórrer. Dat en Barcelona als vint del mes de mars, any de la nativitat del Senyor MDCxxxvj.

Henryhe Lorraine.

Vidit Fontanella, regens. Vidit Bru, regens thesaurariam. Didacus Monfar.

Remissió graciosa en favor de la universitat, pahers y consellers de la vila de Cervera, de Miquel Perelló, Francesc Perelló y Joan Perelló, argenters, Joseph Correll, farrer, y Jaume Calderó, corredor, de dita vila, y altres persones fabricants per compte de dita universitat del crim de haver fabricat moneda.

Arxiu de la Corona d'Aragó, Reial Cancelleria, R. 115 (Lluís XIV), ff. 203-204 v.